9e JAARGe. № 7.

OOSTPOST
SOERABAYASCHE COURANT

Prijs der Inteekening.

Voor Soerabaya ꝑ jaar f 24.–	ꝑ halfjr f 12.–	ꝑ maand f 2.–	
„ Java.	„ do. „ 30.–	„ do. „ 15.–	
„ Buitenb.	„ do. „ 36.–	„ do. „ 18.–	
„ Europa.	„ do. „ 50.–		

De OOSTPOST verschijnt dagelijks met uitzondering van den Zondag.

WOENSDAG 9 JANUARIJ 1861.

Prijs der Advertentiën.

De prijs der ADVERTENTIEN is f 1.— voor elke TIEN WOORDEN; behalve het zegel.

Advertentien met groote letter betalen dubbeld,

Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.

Voor doorloopende annonces kunnen schikkingen worden getroffen.

LIEFDADIGE PLANNEN.

Traagheid is eene eigenschap der ligchamen die zich bijzonder sterk doet kennen bij het tegenwoordig staatsligchaam van Nederland en Nederlandsch Indie.

Komt die traagheid over het algemeen uit in bijna al deszelfs handelingen, ja zelfs bij particuliere aangelegenheden, die de medewerking des bestuurs noodig hebben, wij vinden haar ook terug bij de goede plannen tot oprigting van verschillende liefdadigheidsgestichten te Soerabaja.

De leprozen zullen een behoorlijk gesticht ontvangen. Voor de weesjongens-inrigting zal een gebouw opgerigt worden. Het schoone plan van een ambachtschool, weleer verstoord, vòòr het was volvoerd, zàl op nieuw worden ten uitvoer gebragt.

Zietdaar zoo vele plannen, die bevorderlijk zullen zijn aan het welzijn van Soerabaja's ingezetenen, en aan zijne verheffing tot het standpunt onder de hoofdplaatsen van Java, waarop het aanspraak heeft.

Wij behoeven wel niet te betoogen, dat aan de volvoering van al die voornemens het kenmerk van traagheid niet ontbreekt. Zij zal bovendien genoegzaam blijken uit de loop onzer beschouwingen over *liefdadige plannen* ten opzigte der hoofdplaats alhier.

De tegenwoordige dagen geven ons bijzondere aanleidingen aan de hand ter bespreking van dit onderwerp. Het eerst ligt aan de beurt:

HET LEPROZEN- GESTICHT.

De algemeene weldadigheid, in het westen op *zóó* uitgebreiden schaal beoefend, verkeert in het oosten, en ook in N. O. I. nog in den staat der eerste ontwikkeling. In zoo verre zij zich bezig houdt met de leniging der *armoede* is de wijze harer betrachting in Europa ongetwijfeld aan vele gewigtige bedenkingen onderhevig, en maakt eene weelderige natuur haar in keerkringslanden voor een groot deel niet alleen ongewenscht, maar ook overbodig. *Zieken* echter en *verwaarloosden* hebben hier aan hare hulp evenzeer behoefte als elders, en juist aan de verpleging van deze is nog slechts de eerste hand geslagen.

Men wijze ons niet op de *hospitalen* van Java. Het is algemeen erkend, dat zij niet alleen uitmunten boven die der Engelsche kolonien, maar zelfs kunnen wedijveren met die van Europa.

Ons oog is thans op de verzorging der zieken onder *de inlanders* gerigt. De inlanders? — maar zij leven immers slechts ten *onzen* dienste. Hun land is in *bezit* van Nederland, en hun slechts in *gebruik* afgedaan. Van hunnen arbeid bekomen zij zooveel als hunnen honger stilt, maar de winsten, die hij afwerpt komen aan de Nederlandsche schatkist toe. Hun kleur is immers bruin, hun verstand dom, hun hart gevoelloos, hun aard lui, hunne behoefte gering. Wordt er één ziek en sterft, er worden weder anderen geboren, en niemand verliest er iets bij. Waarom zich zooveel moeite voor hen gegeven, voor hen hospitalen gemaakt als voor de Europeanen, en groote kosten besteed voor de oprigting en geneeskundige behandeling, zonder betaling van den inlander te kunnen verkrijgen, om die te bestrijden?

Zijn er werkelijk, die zoo spreken, in dien geest handelen, of liever niet handelen, en zou zelfs het bestuur van zulke beschouwing van den inlander uitgaan?

Wij willen niet overdrijven. Tot de algemeene verpleging der kranken onder de inlanders, op een voet, gelijk zij in bijna elke vaderlandsche gemeente bestaat, schieten de tegenwoordige krachten des bestuurs te kort, en zij is voor als nog onuitvoerbaar door het lager standpunt der Indische volken. Hoogere beschaving zal haar in vervolg van tijd van zelve doen geboren worden, als uit den boezem dier volken zelve, de fondsen worden bijeengebragt, de gestichten opgetrokken, en de geneesheeren opstaan.

Inmiddels is op de meeste hoofdplaatsen gelegenheid tot kostelooze behandeling van onvermogende zieken onder de inlanders; en de langzame vermeerdering van het getal der Europesche geneesheeren, de bevordering der koepokinenting, het opzigt over de prostitutie, de opneming van gevaarlijke krankzinnigen in de chinesche hospitalen, de school voor inlandsche doktors en vroedvrouwen, dit alles bewijst dat het Gouvernement, voor zoo ver zijne hand reikt, de zorg voor den kranken inlander niet geheel onbehartigd laat.

Toch vreezen, neen! gelooven wij, dat van de minachtende beschouwing, over den inlander waarop wij zoo even doelden, hoe verouderd, hoe schandelijk zij ook zij, nog altijd, als van vele ingekankerde veroordeelen, de kracht niet geheel is gebroken, en zij nog tot menige verkorting van regten, onthouding van bescherming, en verwaarloozing van belangen ten zijnen opzigte aanleiding geeft.

De geschiedenis der leprozen-gestichten, en van het leprozen-gesticht te Soerabaja in het bijzonder kan daarvan mede ten bewijze strekken.

Oorspronkelijk was bij gouvernements besluit van 14 April 1849, No. 15 vastgesteld: de oprigting van twee etablissement voor leprozen, één in west en één in Oost-Java.

Bij resolutie echter van 26 Augustus 1853, No. 14 werd van dit voornemen afgezien, en nader bij besluit van 5 Julij 1855, No. 11 aan de hoofden van gewestelijk bestuur „overgelaten van de middelen onder hun bereik zoodanig gebruik te maken, ter verzorging van melaatschen, als bevonden zal worden in elk geval te behooren, met vrijlating om bij tekortschieting van de vereischte geldmiddelen, onder aantooning van de onvermijdelijkheid van geldelijke tegemoetkoming van gouvt. — zijde, zich tot bekoming daarvan tot hetzelve te wenden." (Bijbladen No, 425).

Wat ook de reden zij der intrekking van het besluit tot oprigting van twee leprozen-etablissement, wij moeten dien maatregel betreuren.

Daar de regeling der zaak nu aan de hoofden van gewestelijk bestuur, ieder in zijne residentie, is overgelaten, zoo wordt het aantal gestichten versnipperd, en de verpleging derhalve gebrekkig, ja wij vreezen, en de ondervinding schijnt die vrees te bevestigen, dat die ambtenaren, reeds met zóó menigvuldige werkzaamheden belast, zich in den regel weinig aan de tenuitvoerlegging van het besluit van 5 Julij 1855 laten gelegen liggen, slechts op enkele plaatsen afzonderlijke inrigtingen, op hoe kleinen schaal ook, tot stand komen, en alzoo de resolutie een dood voorschrift blijft.

Maar bovendien blijkt niet onduidelijk, dat het Gouvernement voor de verpleging van inlandsche melaatschen slechts zeer geringe geldelijke opoffering over heeft. Wordt toch in het laatst aangehaalde besluit gezegd, dat van Gouvernementswege slechts geldelijke tegemoetkoming wordt geschonken *bij onvermijdelijke noodzakelijkheid*, in eene missive van den 1en Gouvt. secretaris van 27 Sept. 1855 (bijblad No. 441) wordt dit uitdrukkelijk herhaald en het beginsel uitgesproken, dat op de inlandsche bevolking de verpligting rust, om voor hare behoeftigen te zorgen, en daaruit de gevolgtrekking gemaakt, dat, uitgezonderd het geval van volstrekte onmogelijkheid, de bevolking de gebouwen voor hare melaatschen zelve moet daarstellen en onderhouden, en in hunne voeding en kleeding door hen of hunne bloedverwanten moet worden voorzien.

Wij mogen niet verzwijgen, dat uit deze bepalingen eene stiefmoederlijke karigheid spreekt, die onze in den aanvang geuite meening bevestigt, dat de inlander nog al te veel beschouwd wordt, als hoofdzakelijk bestaande om Nederland te verrijken.

Het is waar voor het onderhoud der lijdenden moet de maatschappij zelve zorgen. Maar de inlander betaalt reeds in den vorm van landrenten, cultures en heerediensten zóó veel aan den staat, dat Nederland bloeit, zijne staatschuld afbetaalt en spoorwegen aanlegt uit de voordeelen, die Indie afwerpt; en den inlanders wordt niet veel meer overgelaten dan wat voor hun gewoon onderhoud noodig is. Hoe is het bij dien stand van zaken mogelijk, dat deze bevolking, even als die der landen van Europa, de inrigtingen tot verpleging harer kranken zelve bekostigt? Neen! de baten van 's lands schatkist behooren te worden benuttigd, om met milde hand in Indie de lijdenden te verplegen, het onderwijs in allerlei vakken te grondvesten, middelen van vervoer tot stand te brengen, en alzoo de winsten, die het oplevert, te gebruiken tot zijn eigen belang. De roeping van Nederland is niet die bevolking te laten wat zij is, maar haar uit de offers, die zij zelve brengt, op te voeren tot de vervulling harer hoogste behoeften, die zij nu nog verwaarloost.

Beschouwen wij uit het aangegeven standpunt der regering bepaaldelijk het leprozen- gesticht te Soerabaja.

Het is over bekend, dat die inrigting in een allerellendigsten toestand verkeert, zij uit officiele en particuliere bijdragen haar kwijnend leven voortsleept, en het gebouw, de verpleging, het bestuur zulk een afzigtelijk voorkomen hebben, alsof zij de afspiegeling zijn dier walgelijke kwaal, welke daar haren zetel heeft gevestigd.

Het is evenzeer bekend dat de inrigting zal worden gesloopt, en een besluit is genomen om de gebouwen van Tawangsarie in gereedheid te brengen ter opneming der melaatschen. De volvoering van dit voornemen schijnt thans weder op den achtergrond te zijn geschoven, en het komt ons niet ongepast voor, op nieuw deze aangelegenheid te bespreken.

Volgens de aangehaalde besluiten schijnt de inrigting alleen te zullen bestemd worden voor de melaatschen der residentie Soerabaja, en behoort de bevolking zelve zoo veel mogelijk in de oprigting en het onderhoud dier gebouwen zoowel als in de verzorging der kranken te moeten voorzien.

Wij kunnen echter niet gelooven, dat het Gouvernement dit beginsel streng zal doorvoeren, en onderdrukken onzen wensch niet, dat het moge terug komen van zijn besluit, om iedere residentie voor hare eigene melaatschen te laten zorgen. Zoo kan de bestemming van het Soerabajasche leprozen- gesticht zich verder dan Soerabaja uitstrekken en zal de waarheid worden behartigd, dat enkele goede inrigtingen meer nut doen en minder kosten dan een groot aantal slechte.

Wat de plaats der vestiging, Tawangsarie, betreft, ongetwijfeld heeft de zucht naar zuinigheid haar doen kiezen.

Het is echter de vraag, of de gebouwen aldaar voor de nieuwe bestemming zullen kunnen in gereedheid worden gebragt zonder zware kosten, en daarom niet een geheel nieuwe aanbouw verkiesselijk zoude zijn.

Ook behoort te worden gelet op den afkeer, dien de gedachte algemeen verwekken moet, dat het rivierwater, even vóór het de hoofdplaats bereikt om hare bewoners te reinigen en te laven, door de besmettelijke kranken tot hetzelfde doeleinde zal worden benuttigd, als hun eene plaats aan den oever derzelfde rivier te Tawangsarie zou zijn aangewezen.

Wij hebben de vraag hooren opperen, of niet de streek van Wonokromo beter geschikt zou zijn ter vestiging van een melaatschen-etablissement dan Tawangsarie. De vertakking der groote rivier, die, zoo wij ons niet vergissen, dáár wordt gevonden, en regtstreeks hare wateren in de zee ontlast, zou den ongelukkigen eene geschikte badplaats aanbieden, zonder anderen te hinderen.

Wij moeten hier nog eene aangelegenheid ter sprake brengen, die in naauwe betrekking staat tot ons onderwerp.

Het is bekend, dat bij de weeskamer alhier een kapitaal berust, bestemd voor een chineesch hospitaal, grootendeels ontstaan uit zekere belastingen van de chinezen geheven, gelijk reeds dergelijke hospitalen te Batavia en te Samarang door dezelfde middelen zijn gesticht en worden onderhouden. Die som, welke thans bereids eene ton gelds bedraagt, is vooralsnog een dood kapitaal. Aan den wensch om haar te gebruiken tot oprigting van een gebouw voor de weeskamer, zal, zijn wij wel onderrigt, tot onze blijdschap geen gevolg worden gegeven.

Wij onderwerpen aan het oordeel van bevoegden het denkbeeld om uit dit fonds hier ter hoofdplaats een Chineesch hospitaal op te rigten. Soerabaja verdient niet, ook in dit opzigt achter te staan bij Batavia en Samarang. De aangewezen plaats (Wono Kromo) zou misschien, in geval het Gouvernement niet terugkomt van zijn beginsel om elke residentie voor hare eigene melaatschen te laten zorgen, geschikt zijn tot oprigting van bedoeld hospitaal, en ter verbinding daarmede van een leprozen-inrigting voor Soerabaja. Ook te Batavia en Samarang zijn die gestichten in den omtrek der Chinesche hospitalen geplaatst.

De uitgaven voor den opbouw zou het gouvernement kunnen dragen, doch wij voor ons zouden er geene onbillijkheid in vinden als ook de verpleging van inlandsche melaatschen bekostigd werd uit de belastingen van de Chinezen geheven ter onderhouding van Chinesche hospitalen. Hoe vele bronnen van welvaart toch opent het verkeer met den inlander voor den Chinees. Uit dit oogpunt mag de hulp die aldus door den vreemden Oosterling aan de Indische bevolking verleend zou worden, veeleer als eene pligt der dankbaarheid, dan wel als eene gunst of onregtvaardigheid worden beschouwd.

Doch tot welk plan men ook besluite ééne zaak is allernoodigst: dat de traagheid, waardoor dan ook veroorzaakt, die aan de volvoering der goede voornemens omtrent de leprozen, ook ondanks de gouvernementsbesluiten, in den weg staat, eindelijk door den krachtigen aandrang van het medelijden worde overwonnen. Als plaatselijk bestuur, en waterstaat, en gouvernement de handen in één slaan, dan zullen, wij zijn er van overtuigd, de bezwaren tegen de volvoering van het plan spoedig zijn op te heffen, en weldra aan eene inrigting de eerste hand gelegd, die reeds nu had moeten zijn voltooid. Wij wenschen het geachte hoofd des bestuurs van het gewest onzer inwoning toe, dat onder zijn bewind het werk moge worden tot stand gebragt, maar ook aan den gouverneur-generaal, dat hij niet naar het vaderland terugkeere, zonder dat hij die groote weldaad aan Soerabaja en deszelfs lijdende inlanders onder zijn bestuur toegezegd, hun ook zal hebben geschonken!

Zoo lang het goede voornemen nog niet is ten uitvoer gebragt, hebben wij ingezetenen eene groote pligt den

weldadigheid te vervullen en onze offers te brengen tot tijdelijke verpleging der beklagenswaardige schepselen, in het armoedig Pagirian- gesticht opgenomen.

Dezer dagen gaat weder de circulaire rond, die ons jaarlijks daartoe uitnoodigt. Indien traagheid van handelen oorzaak is van het voortdurend bestaan eener inrigting die in plaats van een *gesticht van weldadigheid* slechts een *verblijf der ellende* mag worden genoemd, het is onze taak om de gevolgen dier traagheid zoo veel mogelijk van het hoofd der ongelukkigen af te wenden.

Ofschoon liefdadigheid eene der schoonste trekken der ingezetenen van N. O. I. is, waren echter de tot nu toe ingezamelde giften slechts voldoende, om de bewoners van Pagirian voor volslagen honger en naaktheid te vrijwaren, geenszins om hun rampzalig levenslot door het billijk genot van een kleinen overvloed te verkwikken. Mogten de giften dit jaar ruimer zijn dan tot nu toe, opdat de verhoogde belangstelling der ingezetenen het bestuur aanspore tot verhoogden ijver in deze zaak!

(*Wordt vervolgd.*)

ADVERTENTIEN.

BEKENDMAKING.

Op Zaturdag den 12den dezer,
zal ten overstaan van den Adsistent-Resident van *Sidho-Ardjo*, voor afbraak publiek worden verkocht de oude kontroleurs woning en bijgebouwen te *Boengoor*.

Soerabaya, Namens den Resident
den 4den Januarij 1861. *De Secretaris,*
(25) Chr. TROMP.

VENDU DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Woensdag den 16den Januarij 1861.
Bij *Schmidt Weijmans* in de stad van meubelaire goederen.

Op Donderdag den 17den Januarij 1861.
Bij *F. Heijman* in de chineesche kamp van de brik *Habil Hair*, en inventaris van *Said Mohamat bin Alie Alhadat.*

Op Vrijdag den 18den Janua ij 1831.
Bij *Luking* in de stad van meubelaire goederen.
(52)

GEBOORTEN.

Bevallen van eene *DOCHTER*, de echtgenoote van Th. Friedlander.
Soerabaija, 1 *Januarij* 1861. (53)

Voorspoedig bevallen van een' *ZOON*, W. H. Eerdmans, *van Delden.*
9 *Januarij* 1861.
Eenige kennisgave. (50)

Bevallen van eenen zoon de echtgenoote van
(43) von Döring.

VERKOOP BIJ INSCHRIJVING.

Het Nederlandsche schoenerschip

HELMERS,
groot 99 gemeten lasten, gebouwd in 1856, thans liggende ter reede van Soerabaija, en gevoerd door kapitein A. Messen.

Zal op Dingsdag den 22sten Jannarij bij INSCHRIJVING worden verkocht, des voormiddags ten 11 ure, ten kantore van de tweede ondergeteekenden alhier.

Het schip blijft inmiddels uit de hand te koop.
Nadere informatien bij
VAN OMMEREN RUEB & CO. te *Batavia.*
en
E. TEN BRINCK & CO. te *Soerabaya.*
(52)

VENDUTIE WEGENS VERTREK.

Op Zaturdag den 26sten Januarij 1861,
DOOR
D. D. VAN BOECKHOLTZ,
op de suikerfabreek **Krian,** van eenen wel onderhouden INBOEDEL, toebehoorende aan den administrateur aldaar
C. C. VAN HALL,
bestaande uit:
Groote en kleine ledikanten, linnen- en etenskasten, boekenkasten, buffetten, consoles, étagères, etenstafels, ronde tafels, knapen, speeltafels, spiegels en schilderijen, hang en tafellampen, stolpen, banken en stoelen van allerlei vorm, waschtafels, een régulateur, pendules, vazen, kapstokken, eene goede piano, enz. enz.

verders:
Fraaije Porceleinen eet- en thee-serviezen, cristal-glas- en pleetwerk,

benevens:
Martavanen, keukengereedschap, dranken, provisien, bloemen in potten, en één zeer aangenaam stortbad, met perspomp en toebehooren geheel compleet.

Eindelijk:
Een Engelsche mylord.
Een Europesche tentwagen.
Een Span van vier geele wagenpaarden.
Een Span do. bruine do.
Een Span schimmels.
Een Bruine ruin.
Allen van Overwalsch ras, vier voet hoog en daarboven.
Een goed gedresseerd Bruin Sandelhout rijpaard, met 4 witte pooten, hoog 4 voet 4 duimen.
Een donkerbruin Sandelhout rijpaard.
Een Hollandsche stier.
Vijf melkkoeijen van Hollandsch en Sydney ras, pas gekalfd, met hunne kalveren.
Een bezette vaars, twee hokkelingen en één jonge stier, allen van dezelfden Rassen, als ook,
Eene goed melkgevende koe- en kalf van Java Ras.
NB. Al het gekochte kan dadelijk, of, in de vier opvolgende dagen worden afgehaald, tegen afgifte van een bewijs van den kooper, gedurende welken tijd zooveel mogelijk voor de goederen zorg zal worden gedragen.

Zegt het voort.
(47)

Op eenen nader te bepalen dag,

Zal in het vendu locaal
BIJ
D. D. VAN BOECKHOLTZ,
worden verkocht:
Een factuur pas aangebragte **Engelsche** goederen bestaande uit:
Waslucifers, in blikken doozen.
Stellen tafelmessen en **vorken,** in mahonijhouten kistjes, zevendaagsche **scheermessen.**
Fijne **horologie-makers zaagjes** en **vijlen.**
Horologie-veeren.
Diverse soorten **hondenhalsbanden.**
Electro pleeten **likeur-** en **zuurzetjes.**
Do. **broodmanden.**
Engelsche **naalden** en **scharen.**
Brillen en diverse soorten van **passerdoozen.**
Horologie-kettingen en **sleutels.**
Porceleinen **poppetjes** in doozen.
Geweren in mahonijhouten kisten.
Electro pleeten **blakers.**
Berlijnsch-zilveren **lepels** en **vorken.**
Voorsnijmessen en **vorken.**
Vischhaken en **hamers.**
Een collectie **schilderijen** (*gravures*).
Cassettes en **dameswerkkistjes.**
Kisten met **timmermansgereedschap.**
Degen en **wandelstokken.**
Kleine toeslaande mahonijhouten **billard tafels** van 7 en 8 voet lang.
Spijsdeksels, sigarenpijpjes, en **ouwels.**
IJzeren geldkistjes
Diverse soorten van **tekenpotlooden.**
Sponzen, penseelen, gomelastiek en kleine **thermometers.**
Fraaije **wagen-lantaarns.**
Rottenvallen van gevlochten ijzerdraad.
Hangsloten.
Lederen **hoofdstellen** met stangen.
Paardenhalsters met kettingen.
Geweerproppen en **inktkokers.**
Kleine ijzeren **spijkers** van ½ en ¼ duim.
Wagenveeren met **assen** en **oliebussen.**
Morrisson **inkt** enz. (28)

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

HET STOOMSCHIP AMBON.

Kapitein **Vogel.**

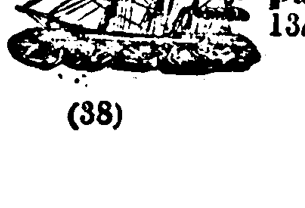

Vertrekt naar de **Molukkos,** via **Macassar, Timor Koepang** en **Delly** *op Zondag den 13den Januarij.*
Adres bij
(38) **CORES DE VRIES.**

PRINS VAN ORANJE,

VOORGENOMENE REIZEN IN DECEMBER & JANUARIJ.

SOURABAYA.			SAMARANG.			BATAVIA.		
aankomst.	verblijf.	vertrek.	aankomst.	verblijf.	vertrek.	aankomst.	verblijf.	vertrek.
								18 Dec.
			19	20/22	23			
24	25/26	27	28	29	30	31 Dec.	1/5 Jan.	6
			7	8/9	10			
11	12/13	14	15	16/17	18	19	20/23	24
			25	26/28	29			
30								

Soerabaya 12 *December.*
(2012) **MAJOR MATZEN & CO.**

HET STOOMSCHIP
KONINGIN DER NEDERLANDEN.

Kapt. E. Lewis,
vertrekt van hier naar Singapore via Samarang en Batavia *op den* 10*den Januarij* 1861.
De Agenten,
(2127) **FRASER EATON & CO.**

HET STOOMSCHIP MAKASSAR.

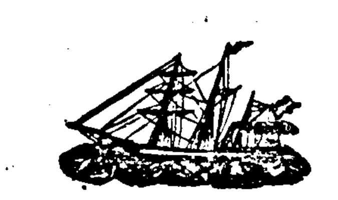

Kapitein Kuller.
Vertrekt naar BATAVIA via SAMARANG
Op Dingsdag den 15den Januarij
Adres bij
(44) **W. CORES DE VRIES.**

VERTREKDAGEN DER STOOMBOOT
SAMARANG.

Gedurende de maand Januarij 1861.
Van **Batavia** naar **Samarang** 13 en 27.
Van **Samarang** naar **Soerabaya** 2 en 16.
Van **Soerabaya** naar **Samarang** 6 en 20.
Van **Samarang** naar **Batavia** 8 en 22.
Informatien te bekomen bij
De agenten,
(1935) **ADAM & CO.**

TE HUUR

MET PRIMO FEBRUARIJ.
EEN HUIS thans nog bewoond door den Heer Ten Brinck te bevragen bij
(56) HAN LIONG TJIANG.

TE KOOP OF TE HUUR

Een steenen **HUIS** met steenen **BIJGEBOUWEN.**
Te bevragen bij de uitgevers van dit blad.
(2055)

MACHINERIEN,

ALHIER AANGEKOMEN.
Een buitengewoon krachtige **SUIKERMOLEN** met Waterwiel-as en Gearing compleet, met Cylinders van 54 duim lengte, bij 30 duim diameter en Cylinder-assen van 11 duim diameter. Deze molens zijn de krachtigste welke op Java worden aangebragt, gelijk die welke reeds te *Pandaän, Watoe-toelies* en *Kandang Djattie* staan en zijn

in staat om in 24 uren 120,000 tot 150,000 kannen Sap te produceren.

STOOM SUIKERMOLENS met Stoomtoestellen-, Ketels- en toebehooren compleet; de Molencylinders 30 duim lang bij 18 duim diameter, Stoomketel 12 voeten lang bij $4\frac{1}{2}$ voet diameter met Vlampijpen, de Cylinder van het toestel $10\frac{1}{2}$ duim diameter met 24 duim slag. Deze molens kunnen in 14 uren 70,000 tot 80,000 kannen Sap produceren met slechts eene geringe hoeveelheid brandstof.

CYLINDERS van 48 × 24 duim dimensie voor Suikermolen compleet met as en rondselen.

Eene hoeveelheid **SUIKERPANNEN** van de volgende dimensien:

96 duim × 33 duim
92 „ × 31 „
88 „ × 25 „
84 „ × 27 „
80 „ × 25 „

THANS OP REIS UIT ENGELAND.

Een buitengewone goede **SUIKERMOLEN**, expresselijk voor Java vervaardigd met Waterwiel van geslagen ijzer en Gearing compleet. Cylinders van 42 duim lengte bij 22 duim diameter; het Waterwiel 25 Eng. voet diameter bij 6 Eng. voet breedte.

Een kleine **STOOMMOLEN**, met complete **VALVES**, volgens de Gouvernementsbepalingen en patent zelfwerkende Stoomaanduiding; Cylinders 24 duim lengte bij 13 duim diameter; de Stoomketel $2\frac{1}{2}$ Eng. voet diameter bij $24\frac{1}{2}$ voet lengte. De Cylinder van het toestel 7 duim diameter met 18 duim slag.

Eene hoeveelheid TJENG BAKKEN.

De teekeningen van de bovengenoemde machinerien zijn te bezigtigen bij

MAC MILLAN MARTEN & CO.

AGENTEN VOOR

(27) **R. W. THOMSON.**

BOEKHANDEL LE ROY & CO.

PER MAIL ONTVANGEN.

PAUS en KEIZER, door J. M. CAIJLE. *f* 1.—

(54)

De ondergeteekenden alhier eenen

HOUT-HANDEL

opgerigt hebbende, bevelen zich aan voor de levering van alle mogelijke HOUTWERKEN, geschikt voor huis- en scheepsbouw.

SOERABAYA, **ZANTHUIS & CO.**
30 *October* 1860. (3)

JOHN ALBERTY COGNAC
van
BAHRE EN KINDER.
CHAMPAGNE COGNAC.
merk
EQUIEM.

Tegen billijke prijzen.

(49) **bij LEROUX & CO.**

REGTSTREEKS VAN DE KAAP

ONTVANGEN.

PUIKE CONSTANTIA.

(36) **GEBRs. VAN DELDEN.**

DELICIEUSE BOURGOGNE

CHAMBERTIN.

Geimporteerd door het huis
CÉZARD & Co,
Verkrijgbaar per flesch en per dozijn.

(47) **bij LEROUX & CO.**

BOEKHANDEL LE ROY & CO.

PER MAIL ONTVANGEN:

ALMANACH **Comique.**
„ **Prophétique.**
„ **D'illustrations modernes.**

Voor **1861** ad....................................... *f* 2.—

(33)

OP NIEUW ONTVANGEN.

GEBLEEKTE en ONGEBLEEKTE SOKKEN voor HEEREN en KINDEREN.
FIL D'ECOSSE en KATOENEN HANDSCHOENEN.
BARÉGE in verschillende KLEUREN en DESSINS.
WITTE, ROSE en BLAAUWE ZIJDE.
ZWARTE en WITTE ZIJDEN KOUSEN.
CORSETTEN en extra goede EAU DE COLOGNE.

bij

(37) **F. KIEL.**

BIJ LEROUX & CO,

OP NIEUW ONTVANGEN,
PUIKE DELFTSCHE BOTER.
merk VAN DER LEEUW en FUN.
GROOTE HAMMEN.
GEROOKTE OSSENHAASJES.
SAUCYS DE BOLOGNE.
PLUMPUDDING in heele en halve blikken.
Groote potten RASPBERRY JAM.
ECHTE DEENSCHE ASPERGES.
PETITS POIS AU BEURRE.
CÉLÉRI AU JUS.
LAMPROIE.
Prima kwaliteit PORTWIJN.
TAFEL- of KRUIDENAZIJN.
TOMAATSAUS.
FRANSCHE WIJNAZIJN.
DO. KURKEN.
VERSCHE SLA-OLIE enz.

(48)

ONTVANGEN.

EEN RUIME VOORRAAD

Mannetjes- en Wijfjes Kalkoenen.

bij

(31) **LEROUX & CO.**

PAS ONTVANGEN.

HEEREN- EN KINDEROVERSCHOENEN.

bij

(40) **LE ROY & Co**

PAS ONTVANGEN

BIJ

MEVROUW DUMOULIN,

Kalisossok No. 2.

VLEESCHEN EN GEVOGELTE IN BLIK.

Ossenrollade, Ossenschijf, Kalfsrollade, Kalfsschijf, Ossenhazen, Gebraden hazen, Kalfsgehakt, Kalfscarbonade, Ossenbeafstuk, Hazenpeper, Hazenbout, Bouillon, Kalkoenen, Eendvogels.

SOEPEN IN BLIK.

Julienne, Ossen- en Kalfsoep.

GROENTEN IN BLIK.

Doperwten, Worteltjes, Spergieboonen, Peren, Savoije- en roode kool, Asperges, Postelein, Zuring, Andijvie, Spruitjes, Salade.

GROENTEN IN KLEINE VAATJES.

Bloemkool, Soepgroenten, Zuurkool, Spruitjes, Roode biet, Snijboonen.

VOORTS:

Gedroogde Appelen en Peren.
en
Vruchten op Brandewijn.

ALLES à CONTANT ZEER GOEDKOOP.

(42)

1861.

KANTOOR ALMANAK op karton. .... *f* 1.—
IDEM., onopgeplakt .... „ 0·50
ZAKALMANAKKEN met los waschboekje „ 2.—

(1982) **LE ROY & CO.**

De ondergeteekende recommandeert zich tot het geven van **Privaatlessen** in de vakken van het **lager onderwijs**, de **Fransche, Hoogduitsche** en **Engelsche talen.**

H. S. W. GERSOM.
(41) DE VRIES.

Een persoon die gedurende zes jaren in een handelshuis als **boomklerk** werkzaam is geweest, doch thans buiten betrekking, zoekt weder als zoodanig eene plaatsing. Adres onder letter **D.** bij de uitgevers dezer.

(55)

OP NIEUW ONTVANGEN

IJZEREN SCHROEFBOUTEN met MOEREN waarvan de draad op de bank is uitgesneden; van de volgende dimensien, als:

$2\frac{1}{2} \times \frac{4}{8}$, $3 \times \frac{4}{8}$, $2\frac{3}{4} \times \frac{5}{8}$, $3\frac{1}{2} \times \frac{5}{8}$, $3\frac{1}{2} \times \frac{6}{8}$, $4 \times \frac{5}{8}$, $5 \times \frac{5}{8}$, $5 \times \frac{6}{8}$, $4 \times \frac{7}{8}$. $4 \times \frac{6}{8}$, $5 \times \frac{7}{8}$, $6 \times \frac{5}{8}$, $6 \times \frac{6}{8}$, $6 \times \frac{7}{8}$, $12 \times \frac{7}{8}$, 16×1, $16 \times 1\frac{1}{4}$, $16 \times 1\frac{1}{2}$, $16\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{4}$, $16\frac{3}{4} \times 2$,

Engelsche duimen.

Ook AMERIKAANSCHE SLOEPRIEMEN van Essenhout.

(30) **J. LLOYD & CO.**

GEVRAAGD

BALLASTSTEENEN

Informatien bij **W. C. NASH.** (13)

HOLLOWAY'S ZALF en PILLEN.

Verzwaktheid.—Elk inwoner van Java wiens ligchaamsgestel is afgemat door het klimaat wil bevinden dat dit wonderbaar geneesmiddel eene volkomen versterkende artsenij is. Zij zuiveren het bloed, geven kracht en sterkte aan de lever en de maag, en hebben zulk eene uitwerking op het ligchaam in het algemeen als gewoonlijk verwacht wordt van niets anders dan eene verandering van luchtstreek. Jeugd en ouderdom derhalve van beiderlei kunne wanneer ze gevoelen dat de hitte en vochtigheid van dit eiland ongunstiglijk op hun gestel werkt, behooren terstond hunnen toevlugt te nemen tot deze Pillen, en zij zullen spoedig bevinden dat ze even zoo gezond en sterk zijn onder eene verzengde luchtstreek dan elders. Elk ligchaamsgestel wordt door de toebereide medicijnen op dezelfde wijze genezen.

Ad. *f* **1**,— *f* **3**,— en *f* **5**,— per doos of pot, naar gelang van derzelver grootte, bij

(2074) **LE ROY & CO.**

VERTREKKENDE PERSONEN.

J. LUKING, naar Nederland. (39)

NEDERLANDSCH INDIE.

SOERABAYA, den 9den Januarij 1861

SIDHO-ARDJO. Laatstleden Zondag avond is de inlander Pak Darminah, woonachtig in de desa Pasier Tambak door een kaaiman aangevallen en medegesleept. Van zijn lijk is geen spoor te vinden.

Heden morgen omstreeks 7 ure arriveerden alhier de mailpakketten behelzende nieuwstijdingen tot 25 November.

ALGEMEEN OVERZIGT.

van den specialen correspondent van den Oostpost.

BINNENLAND.

HAGE 25 *November.*

De nieuwe regterlijke organisatie, waarover, gelijk in mijn vorigen vermeld was, de discussiën bij het vertrek der mail pas waren aangevangen, is eindelijk in de zitting van 22 dezer voor wat de Tweede kamer betreft, *tot stand* gekomen. Wat aan zes voorgangers mislukt is mogt dezen minister te beurtvallen, en, schoon uit den aard der zaak de opheffing van 6 provinciale geregtshoven van het ongelukkig geschenk van 1838, provinciale en plaatselijke tegenkanting moest ontmoeten (steeds gehuld in het ruime kleed van bevordering van het *algemeen* belang); en in weerwil dat sommige hoofdbeginselen der wet wetenschappelijk-juridische bestrijding moesten ondervinden in een staatsligchaam voor twee derden uit Advocaten of leden der magistratuur bestaande,— zoo heeft deze voordragt, na talentvolle verdediging des ministers op alle punten (96 artikelen) niet meer dan 26 stemmen tegen gehad terwijl 41 er zich voor verklaarden.

Ik treed niet in de details der discussie; zij hebben voor het publiek ten uwent weinig of geen belang; ze zijn bovendien uit den aard der zaak droog, taai en vervelend. De hoofdbeginselen waarop het ontwerp rust, zijn: uitbreiding van de regtmagt der kantonregters zoowel in straf- als burgerlijke zaken; uitbreiding der competentie van de arr. regtbanken die tevens in eersten aanleg *alle* misdrijven beregten; appèl in *alle* strafzaken bij de 5 hoven met vereenvouding van vroegere vormen en de H. raad behouden als regter in cassatie en coloniale regter.

De wet moet in werking treden met Januarij 1862, maar de minister van justitie zelf, hoe ijverig en doortastend van aard, twijfelt er zelf aan, want vóór die in werkingtreding moet nog door de wetgevende magt de handgeslagen worden en tot stand komen de herziening en omwerking van de wetboeken van strafvordering, strafwetgeving, burgerlijke regtspleging, de tarieven, de inwendige reglementen, de bepaling van het aantal, de zetels en het personeel der arrondissements-regtbanken, vooral met het oog op hare uitbreiding van competentie in strafzaken. Zulk een reuzenarbeid in één jaar tot stand te brengen is feitelijk onmogelijk, ook al levert de minister de ontwerpen in. Maar dit doet er ook weinig toe. Laat het twee, drie jaren duren eer wij van het sinecure-systeem der 11 hofjes en der daarop geschoeide omslagtige regtspleging en regtspraktijk ontslagen zijn steeds zal het werk van den heer Godefroi eene weldaad voor het land, eene eerezuil voor hem zijn. Onmiddelijk na aanneming der wet door de tweede kamer, heeft Z. M. de koning den minister met het kommandeurs kruis der orde van den Ned. leeuw begiftigd, en, hoewel er sommigen zijn die twijfelen of de eerste kamer haar zegel aan de wet zou hechten, zoo zijn alle deskundigen en goed ingelichten het eens dat er geen quaestie van verwerping door de eerste kamer bestaat, ten zij deze zich op in't oog loopende wijze alleen voor provinciale belangen en provinciale voordeelen in de bres stelde.

Zoo droog en over het algemeen kalm deze juridieke en judiciële discussie was, zoo warm en hartstogtelijk zal die zijn welke morgen 26 dezer, aanvangt. Alsdan zijn de begrootingswetten aan de orde. De dag van politieke afrekening en opmaking van de balans is eindelijk aangebroken. Uit mijne vorige bezending hebben uwe lezers zich op de hoogte kunnen stellen van de politieke en koloniale quaestiën welke alsdan achtervolgens, tegelijk met schier alle mogelijke binnenlandsche aangelegenheden, ter sprake komen.

Ik heb u vroeger reeds de daartoe betrekkelijke opiniën in de afdeelingen der tweede kamer geuit, medegedeeld, en wat de verdere onderdeelen betreft, naar de overzigten der breedvoerige verslagen in de dagbladen verwezen.

Ik doe hetzelfde thans ook met betrekking tot de verdediging der regering Audi et alteram partem; maar bij de lectuur b. v. van de naive vraag van den heer van Hall, waar dan toch dat gebrek aan overeenstemming met de vertegenwoordiging gebleken is en waar dan de feiten en klagten zijn tegen dit gouvernement, zal men, gedachtig aan al het gebeurde op politiek-zoowel als financieel en koloniaal gebied, sedert April van het loopende jaar, en aan de aangenomen motiën tot afkeuring van het gedrag der regering, ja tot verklaring dat zij het publiek belang verwaarloosd had, — zal men, zelf ik een glimlach niet kunnen achterwege houden.

Zie hier al dadelijk de voornaamste zinsneden uit het antwoord der regering omtrent de politieke quaestie. Al dadelijk vind zij de betuiging toch, dat het optreden van dit ministerie door de omstandigheden niet was geregtvaardigd, klinkt, even als de klagt omtrent het niet geven van rekenschap van dat optreden, minst genomen vreemd, nu zij vernomen wordt eenige maanden later en nu het ministerie in die maanden ruimschoots gelegenheid heeft gehad om te toonen wat het wil. Ware aan het ministerie bij zijn optreden reden van zijne aanwezigheid gevraagd, het zou geantwoord hebben dat het, daartoe door den koning geroepen, het bewind aanvaardde om een aftredend ministerie te vervangen, en om vóór alles zijne krachten te wijden aan de vervulling eener groote nationale behoefte; om naar de vervulling dier behoefte te streven volgens een plan dat, in hoofdgrondslag afwijkende van het door het vorig ministerie voorgestelde, doch door de staten-generaal niet goedgekeurde, naar zijne innige overtuiging het meest geschikt was, tot eene bevredigende oplossing te leiden; dat het optrad eindelijk, met den pligt zoowel als met het voornemen, om zooveel doenlijk te ontwerpen en tot stand te brengen al datgene, waardoor het welzijn der natie, in den ruimst mogelijken zin genomen, kan worden bevorderd.

Als men hierbij er aan denkt dat dit ministerie zonder eenig programma te geven is opgetreden en bij het adres op de troonrede het hardnekkigste stilzwijgen heeft bewaard, dan moet men ook hier de handigheid van onzen minister president bewonderen. Maar toch hij meent het zoo kwaad niet. Immers:

De regering deelt geheel in het door de kamer reeds bij haar adres van antwoord op de troonrede uitgedrukte en thans op nieuw medegedeelde gevoelen, dat er overeenstemming behoort te bestaan tusschen de raadslieden des konings en de staten-generaal. Die steeds te helpen onderhouden zal eene aangename taak der regering uitmaken. Mogt zij, in strijd met hetgeen de regering reden heeft te verwachten, vroeger of later inderdaad blijken te ontbreken, dan zal de tijd daar zijn, waarop de koning krachtens zijn grondwettig regt moet beslissen.

De tweede kamer kan zich verzekerd houden, dat er eendragtige en krachtige zamenwerking bestaat in den boezem van het ministerie. Die daaraan mogt twijfelen, gelieve feiten op te noemen, waaruit het tegendeel zou blijken. Al verder wordt het volgende gezegd:

Aan het ministerie wordt verder verweten, dat het geene overgroote waarde hecht aan de meening van de tweede kamer. Die stelling is ten hoogste onjuist; aan de meening der tweede kamer zoowel als aan die der Eerste kamer hecht het kabinet eene groote waarde. Deed het dat niet of niet genoeg, het zou den aard onzer instellingen, de roeping der Volksvertegenwoordiging en den steun, dien ieder Kabinet behoeft, miskennen. Dat neemt niet weg, dat er verschil van gevoelen kan bestaan tusschen de regering en eene der kamers in zaken, waarbij de algemeene regeringsbeginselen niet betrokken zijn, en waarbij ieders zelfstandigheid bewaard en onverlet kan blijven.

Wat daarvan echter ook wezen moge, de tegenwoordige en werkelijke stand van zaken is geen andere dan deze, dat de staatsbegrooting thans tot onderzoek wordt aangeboden door een ministerie, dat, ondanks de in het oog van sommigen weinig gunstige omstandigheden waaronder het optrad, het geluk heeft gehad, met eene overgroote meerderheid door de staten-generaal te zien aannemen hoogst gewigtige voorstellen betreffende een onderwerp, waarop de natie angstvallig het oog gevestigd hield, waaromtrent men jaren lang niet had kunnen komen tot eenig besluit; een onderwerp, welks regeling een hoofdbestanddeel uitmaakte van de taak, welke het vorig ministerie zich had voorgesteld, doch niet heeft mogen vervullen; een onderwerp eindelijk, dat aanleiding gegeven heeft tot de aftreding van dat ministerie, — gelijk twee der leden van de commissie van rapporteurs hadden kunnen mededeelen. Deze regering ziet zich thans geroepen, aan hare hieromtrent tot wet verheven voorstellen spoedige en krachtige uitvoering te geven.

De regering is verlangend de aanwijzing te vernemen der bijzondere en plaatselijke belangen, die door haar, met voorbijgaan der eischen van een hooger en algemeen belang, zouden zijn bevorderd. Zij voor zich kan moeijelijk nagaan, welk feit men bij deze insinuatie op het oog heeft gehad. Of zou men hierbij aan de spoorwegwet moeten denken? Aan de spoorwegwet, die de vervulling bevat eener groote nationale behoefte, door de natie en hare vertegenwoordiging zoo langen tijd gevoeld en telkens op zoo ondubbelzinnige wijze erkend? Aan de spoorwegwet, die de regeling inhoudt eener zaak, welker behandeling meer dan eenige andere tot de eigenaardige roeping behoorde van dit ministerie? Aan de spoorwegwet, waaraan de staten-generaal het zegel hunner goedkeuring hebben gehecht?

Het valt niet te ontkennen dat de meerderheid der Tweede kamer, die em toch maar spoorwegen te hebben het verbazende plan van den heer van Hall aannam, hier een verwijt ontvangt dat verdiend is, schoon het der regering niet ontheft. *Omdat* eenige stemmen uit de provinciën om toch maar ook een lijntje te hebben, den heer van Hall hebben geholpen in zijn roekeloos financieel spoorweg plan, wordt *daarom* de zaak *zelve* goed? omdat er *tweërlei* inconsequentie en gebrek aan nadenken was, wordt daarmede de roekeloosheid zelve verdedigd? Daarom ook is de daarop volgende phrase van zelfvoldoening ijdel en onbeteekenend.

„Met gerustheid verbeidt het ministerie de onpartijdige toetsing van zijn gedrag aan de eischen van een hooger en algemeen belang. Het zoekt zijnen steun en heeft dien aanvankelijk gevonden in zijnen wil, om allen onvruchtbaren strijd te vermijden, dien althans nimmer uit te lokken, en om al zijne krachten te besteden aan de voorziening in alles wat de behoefte medebrengt. In dien, naar hare meening vrij gezonden zin zoekt de regering, haren steun „ in het voldoen aan de eischen van een hooger en algemeen belang."

Het vermogen der menschelijke krachten mag daarbij niet voorbijgezien worden, evenmin als de meermalen ontvangen les, dat groote eischen het minste tot bevrediging van werkelijke behoeften en tot goede vruchten van den arbeid leiden.

Het ministerie wijst op hetgeen het in zijn ruim halfjarig bestaan leverde en ter levering gereed maakte, en met vertrouwen durft het vragen: is de arbeid klein, en getuigt hij van de behartiging van slechts kleine belangen, met uitsluiting der groote?

Ziedaar de hoofddenkbeelden van het antwoord, dat verder, noz zoo nuchter mogelijk tracht te betoogen dat de heer van Hall volstrekt niet in financieele denk- en handelwijze is omgedraaid, en dat het spoorwegontwerp van zijn voorganger duurder was dan zijne staatsspoorwegen etc. etc. Geloove het wie wil, de tijd zal nader leeren wat de cijfers nu reeds bewezen hebben.

De antwoorden van den minister van kolonien zijn van eenigzins anderen aard. De minister schijnt met de kamer op goeden voet te willen komen. De toon verschilt zeer van dat antwoord van voorleden jaar over het koloniaal batig slot en ook over zijn hoofdstuk.

Men herinnert zich nog die scherpe kort afgemeten bewoordingen en verwijten over de overdreven inmenging, over al dat lastige vragen enz. enz. Thans is de zaak vrij wat veranderd. De minister belooft de Indische comptabiliteitswet nog in deze zitting; hij belooft eene voordragt nopens het tarief van regten en stelt zich voor bij de regeling van de inrigting van den raad v. state daarin koloniale specialiteiten op te nemen.

Men weet dat de aanhef van het verslag der afdeelingen gewijd was aan eene beschouwing over het regeringsstelsel. Hierop antwoordt nu de minister het volgende:

Het bij de wet van 2 September 1854 vastgestelde reglement op het beleid der regering dier overzeesche bezittingen heeft ten deze beslist, en regels gesteld welke, zoolang daarin door de wet geene verandering is gebragt, hoe men er ook over moge denken, geëerbiedigd en nageleefd moeten worden.

De meening door den minister van kolonien bij de opening der vergadering van de staats-komissie tot onderzoek der remiserekening van 1858 uitgesproken, dat de aanzienlijke directe en indirecte voordeelen, die het moederland uit O. Indie trekt, aan de werking der koloniale instellingen te danken zijn is volgens het voorloopige verslag wedersproken door leden, welke aan het onderzoek deel namen. Volgens hen zijn de koloniale instellingen niet zooals ze behoorden te bestaan, kan een toestand van onzekerheid en door willekeur beheerscht geene waarborgen van welvaart schenken, en zijn de zegeningen, die de kolonien nogjaarlijks over het moederland uitstorten, niet door, maar in weerwil van den tegenwoordigen staat van zaken verkregen.

De minister wenscht zich tot de opmerking te bepalen, dat instellingen, onder welke, gedurende zoo vele jaren zoovele zegeningen genoten werden, ook kunnen geacht worden waarborgen voor de toekomst optelevereu, ten ware omstandigheden daarvan onafhankelijk, zich mogten voordoen, die evenzeer buiten het bereik der regering als der vertegenwoordiging liggen. De beschuldiging van willekeur, door de bedoelde leden den minister ten laste gelegd, zal hij met stilzwijgen voorbijgaan, maar alleen herinneren dat zijne handelingen zijn begrensd door de voorstellen en handelingen van het Indisch bestuur, door de bevelen des konings en door de contrôle van de vertegenwoordiging, en dat binnen die inderdaad enge grenzen niet veel ruimte voor willekeur overblijft.

Ondertusschen was het steeds en is het nog de meening van den minister, dat meer waarborgen voor instandhouding van eenmaal aangenomen beginselen, en tegen dwaling en overijling behooren te worden in het leven geroepen dan thans bestaan. De minister is van oordeel, dat die waarborgen moeten worden gezocht in eene gewijzigde en uitgebreide toepassing van art. 72 der grondwet waarbij het hooren van den raad van state over alle maatregelen van inwendig bestuur ook in de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen is voorgeschreven.

Mogt de wensch van den minister, waarop hij zooveel in hem is sints lang heeft aangedrongen, worden vervuld, en komt de ontworpen en thans bij dat hooge staats-collegie in onderzoek zijnde wet op de zamenstelling en de bevoegdheid van den raad van state tot stand, dan zal door toevoeging eener afzonderlijke koloniale af- of indeeling het doel op grondwettige wijze, en zonder vermindering van 's ministers verantwoordelijkheid, kunnen worden bereikt.

Alvorens tot de overige punten overtegaan heeft de minister het bewijs willen leveren dat de bevolking op Java sterk en gestadig toeneemt, niet alleen in getal maar ook in welvaart. Wij die in een vorig overzigt de cijfers van Dr. Bosch hebben medegedeeld, ten betooge van het tegendeel, meenen dat de onpartijdigheid vordert de cijfers der regering er tegen over te stellen. Bij de lijnregt strijdige resultaten van die cijfers wagen wij de onderstelling dat de waarheid wel in het midden zal liggen. In allen geval beiden cijfer-uitkomsten kunnen in Indie wellligt beter dan hier getoetst worden.

De eigenlijk gezegde inlandsche bevolking, zonder dus medetetellen Chinezen, Arabieren of andere vreemde Oosterlingen, bedroeg op het einde van 1856 11,105 279; 1857 11, 405, 596; 1858-11, 747, 565.

De uitgestrektheid op Java, met uitzondering van Batavia, Buitenzorg en de Vorstenlanden, ontgonnen bouwland bedroeg in 1856, 2,011,834 bouws 1857 2,043, 498 1858 2,062, 387

De aanslag van de landrente was in: 1856, *f* 9.582. 170,91; 1857 *f* 9,659,794.44; 1858 *f* 10,019.572,04.

De veestapel, met uitzondering van Batavia en de Vorstenlanden, in: 1856 1.683. 709 buffels; 632,840 runderen; 397,128 paarden, in 1857 1,727.340 buffels, 656.300 runderen, 406.671 paarden, in 1858 1,789 792 buffels; 679.322 runderen; 423 884 paarden.

Het debiet van zout in: 1856 20.892 koijangs; 1857 21,423 koijangs; 1858 22.823 koijangs.

De opbrengst der in-en uitgaande regten in: 1856 *f* 6,222. 977,05; 1857 *f* 6,947. 476,09; 1858 *f* 7,104.977,88½.

Waar zulke cijfers spreken, zegt de minister, zijn geene woorden noodig, en zulke uitkomsten zullen alle onpartijdigen terughouden, aan het afkeurend oordeel, over de werking der koloniale instellingen, in het voorloopig verslag uitgesproken, een blind vertrouwen te schenken.

En nu de wet op het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen, waarover in mijn vorigen, naar aanleiding van het verslag der kamer, het een. en ander is medegedeeld.

De kracht der waarheid overwint.

De minister kan zich niet langer achter exceptien verschuilen. Hij tracht in vele woorden zijn gedrag te verontschuldigen, maar hij eindigt met toetegeven. Dat is een slag, voor de koloniale reactie van veel belang.

Al het andere daargelaten, zoo eindigt de memorie op dat punt aldus:

Ondertusschen erkent de minister ten volle de verpligting, welke art. 60 der grondwet aan de regering oplegt, en de wenschelijkheid dat daaraan spoedig voldaan worde. Mogt hij door de voortduring van 's konings vertrouwen en door genoegzame ondersteuning zijner pogingen, zich geroepen achten en zijne krachten het toelaten, nog langer aan het hoofd van het departement van kolonien geplaatst te blijven, dan stelt hij zich voor eene nieuwe wet tot regeling der wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen te onderwerpen, om nog in den loop *dezer* zitting te worden ingediend, in de hoop van daardoor tot de oplossing van dit even moeijelijk als gewigtig vraagstuk te geraken.

Ziedaar weder het nut eener eerlijke oppositie zoo in als buiten de kamer, wanneer de regering op een verkeerden weg is. Had de kamer, had de pers ingeslapen, deze belofte, onverschillig of de heer Rochussen hem zelf ten uitvoer moge leggen of een opvolger, ware zeker niet verkregen, en na al hetgeen er gebeurd *is* kan deze belofte niet meer worden herroepen.

Op het voetspoer van mijn vorigen kom ik ook hier weder op het gewigtig punt van het Indische leger en zijne aanvulling. De denkbeelden der regering komen bij zamentrekking hierop neder.

Het lijdt geene tegenspraak, dat eene aanvulling van het Europesche bestanddeel van die landmagt, *uitsluitend uit Nederlanders bestaande*, de meest gewenschte is; maar de ondervinding heeft het ondoenlijke daarvan ten allen tijde aangetoond, zoodat steeds getracht is moeten worden, door aanwerving van vreemdelingen te voorzien in het ontbrekende aan Nederlanders, tot bijeenbrengen van het jaarlijks benoodigde getal suppletietroepen.

De bezwaren, welke het versterken van het Nederlandsch bestanddeel in het leger in den weg staan hebben den minister, reeds eenige maanden geleden, geleid om met zijne ambtgenooten van justitie, van binnenlandsche zaken en van oorlog in overleg te treden omtrent het doen wijzigen van wettelijke bepalingen, waarop in het voorloopig verslag gedoeld wordt, die de vrijwillige dienstneming belemmeren. Art. 185 der grondwet vordert als voorwaarde van bestemming naar de kolonien en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen alleen de toestemming der lotelingen zelven. Aan die bepaling zal uitvoering moeten gegeven worden.

Intusschen heeft de regering het niet laten ontbreken aan pogingen en bepalingen om de aanwerving van Nederlanders te bevorderen. Hand- en aanbrenggelden zijn verhoogd, het uitzigt op het erlangen van een belangrijk hooger gagement dan vroeger was bepaald, en opname in een invaliden huis is den militair geopend geworden; maar desniettemin heeft het getal Nederlanders dat zich in dit jaar aan de koloniale dienst heeft verbonden, nog geen 900 bereikt, dat is 700 minder dan het benoodigde contingent.

In afwachting van de gevolgen, die in de militaire dienst zullen kunnen ontstaan uit de in het ontwerp van wet op de nationale militie opgenomen bepalingen zal het immer eene der eerste zorgen van de regering blijven, zooveel mogelijk het nederlandsch bestanddeel bij de landmagt in de overzeesche bezittingen te versterken.

Er zijn verschillende beschouwingen medegedeeld, betreffende de *officieren.* Zoowel in het belang van het leger hier te lande, als in dat van het Indisch leger, werd het noodzakelijk geacht, dat er een grooter aantal Nederlandsche officieren *tijdelijk* naar Indie gezonden wierd. De ervaring heeft vele en gewigtige bezwaren, verbonden aan het detacheren van officieren van het Nederlandsche bij het Indische leger, doen kennen. De maatregel is zeer kostbaar, ook door de aanzienlijke gratificatien, zonder welke hij niet doenlijk werd bevonden.

Kon het geopperd denkbeeld ingang vinden, 't geen de minister niet gelooft, dan zou het gevolg zijn, dat het leger in Indie te zeer wierd verstoken van meer wetenschappelijk gevormde officieren, wier aanwezen in zekere evenredigheid tot de meer praktisch gevormden, die overigens in menig opzigt geene mindere waarde hebben en zulke uitstekende diensten bewezen, een zoo nuttig zamenwerkend geheel vormt.

In de door eenige leden uitgesproken waarschuwing tegen de politiek van *uitbreiding* in onze Oost-Indische bezittingen wordt door de regering gedeeld, maar die uitbreiding is niet altijd te vermijden, vestiging op één punt dwingt niet zelden daartoe.

Het denkbeeld om voor den militair, die na volbragte dienst in Indie wenscht te blijven, een stuk gronds uit te loven, en daardoor voor anderen een nieuwen prikkel daar te stellen om in koloniale militaire dienst te treden, is, meer uitvoerig reeds geopperd op bladz. 90 — 92 van het gedrukte rapport der staatscommissie, benoemd bij Kon. besluit van 16 Junij 1857, no. 90.

Ten einde de verwezenlijking van dit denkbeeld te bevorderen, schreef de minister in de eerste maanden dezes jaars aan den gouv. generaal van Nederl. Indie:

Ondertusschen blijf ik bedacht op de mogelijkheid om de *Nederlanders* ook anders dan door verhoogd handgeld en gagement tot de koloniale dienst uit te lokken. Als een daartoe strekkend middel is mij voor den geest gekomen het oprigten van militaire kolonien, derwijze, dat elk *Nederlandsch* militair die daartoe zou willen medewerken, na bijv. 15 jarige goede dienst in Oost-Indie, regt zou hebben op een bamboesen huisje met een bouw grond, en op het gagement, dat anders eerst verkrijgbaar is na 20 jarige dienst in Indie. Het denkbeeld is reeds aangegeven in het rapport der staatscommissie, benoemd bij koninklijk besluit van 16 Junij 1857, no. 90, bladz. 90–92 van haar *gedrukt* rapport.

Ik verzoek Uwe Excellentie dit denkbeeld eens grondig te willen onderzoeken en met bevoegde beoordeelaars te spreken. Mogt het bijval vinden en uitvoerbaar worden bevonden, dan zie ik een voorstel tot verwezenlijking daarvan te gemoet.

De uitslag der door den gouverneur-generaal voorloopig toegezegde overweging van dit aangelegen onderwerp is nog niet bekend.

Ziedaar eenige geheel nieuwe bijzonderheden, zoo mede de denkbeelden der regering omtrent een onderwerp dat zóó diep in de belangen van Indië grijpt.

(*Wordt Vervolgd.*)

Voor ieder in dit blad voorkomend artikel, hetwelk van geene onderteekening is voorzien, stelt de Redactie zich verantwoordelijk zoo lang dit haar geen ander schrijver wordt opgegeven.

GEDRUKT BIJ LE ROY & CO TE SOERABAYA